

MEDOSEBNI ODNOSI V UČNO-VZGOJNEM POLJU IN PES KOT POMOČNIK PRI VZGOJI OTROK OZIROMA MLADOSTNIKOV / Kamila Kramarič, prof. def. MVO, strokovni vodja OŠ Veržej – Enota Dom / OŠ Veržej – Enota Dom (Vzgojni dom Veržej)

Delo z otroki in mladostniki postaja drugačno, kot smo ga bili vajeni desetletja nazaj. To od strokovnih delavcev zahteva novo razmišljanje, nove, drugačne pristope in oblike dela. V vzgojnem domu v Veržeju smo zato v marsičem spremenili svoj pogled na socialno-pedagoško delo z otroki s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami ter vpeljali različne oblike dela, tako z otroki kot tudi z njihovimi starši.

Ena izmed dejavnosti, ki prinaša ogromno pozitivnih učinkov, je socialno-pedagoško delo s pomočjo psa. Preko psa se razvijajo koristne interakcije, spoznavanje, učenje, medsebojno vplivanje, predelovanje čustev itd. Dejavnost je na ZRSŠ-ju priznana kot inovacijski projekt. Pozitivni učinki vključevanja psa v vzgojno-izobraževalni proces se kažejo tako pri delu v skupini kot individualno, kar dokazujejo naše izkušnje (dejavnosti, tako s psi kot s konji) že več kot dve desetletji.

Sram me je kot vzgojiteljico in strokovno vodjo vzgojnega zavoda, da se dogajajo razprtije, kot smo jim te dni priča v medijih. Sram me je, ko zaradi peščice ljudi tako trpi ugled vseh ostalih, ki si dan za dnem prizadevajo otrokom in mladostnikom pomagati na pravo pot in jih dobesedno vzamejo za svoje, živijo zanje. Ne glede na vzroke, zaradi katerih so prišli k nam, ne glede na odgovornosti, ki jih pri tem nosijo tudi sami in njihovi starši, jim moramo biti ves čas za vzgled.

Po drugi strani pa se ne čudim, da v situacijah in stiskah, v katerih se strokovni delavci pogosto znajdejo, prihaja do takih problemov. »Država« od strokovnih delavcev zahteva nemogoče, ko v imenu varčevanja pozablja na strokovna dejstva, pomembna za uspešno delo z našimi otroki. Vsak otrok je svet zase, potrebuje popolnoma individualizirano pomoč in pogoje, v katerih lahko uspešno prebrodi svoje stiske, raste. To pa v masi otrok, z vso različno problematiko in brez ustreznih pogojev, enostavno ni mogoče. Inkluzija in integracija pač nikoli ne bosta isto kot metanje v en koš. Zmeraj bodo obstajali otroci, ki bodo za svoj napredek potrebovali posebne programe.

Današnja družba se je v zadnjih letih zelo spremenila, prav tako življenje, organizacija in funkcioniranje otrok in njihovih družin. Na to so vplivali aktualno socialno-kulturno okolje, družbeno-moralna klima in tehnologija. Stil življenja se je spremenil, drugačne so tudi poti do osamosvojitve mladih. Kar je bilo na poti socializacije za nas nedavno še »normalno«, v sodobni družbi poteka drugače. Enako velja za vrednote, odnose, komunikacijo, različne hierarhije itd.

Tudi vsakdanjik v šolskem razredu ali v zavodski vzgojni skupini se je spremenil. To dejstvo zahteva prav od vsakega pedagoškega/strokovnega delavca spremembe, tako v mišljenju kot v izbiri načinov delovanja. Vse pogosteje smo primorani pozabiti na mnoge ovire, s katerimi se srečujemo v procesu vzgoje in izobraževanja (dejavnike, ki včasih že kar naširajo našo motivacijo in energijo), in si drzniti več. Radi potarnamo, kako nekaj ne gre in si želimo pomoči od zunaj, a v največji meri se lahko zanesemo le nase. Zato je zelo pomembno, da uporabimo lastno znanje in izkušnje ter stopimo iz okvirov, ki nas omejujejo. Pogumno zakorakati v novo, upati si, morda celo vpeljati inovacijo – to so včasih naše neizbežne poti.

Ne glede na to, kdo in kje z otrokom oziroma mladostnikom dela – naš odnos z njim je odločilnega pomena. Odprtost, iskren interes za otroka, strokovnost, a hkrati topla človečnost so karakteristike pedagoga, ki ustvarja dobre pogoje za doseganje zastavljenih ciljev. Vse to ne izključuje dejstva, da je treba postaviti meje in zgraditi lastno avtoriteto. Ta je skupek osebnostnih kvalit, pridobljenega strokovnega znanja, izkušenj in sposobnosti, ki

v otrokovih očeh pomenijo tisto nekaj več. To so velikokrat tudi sposobnosti, ki jih prinašamo iz svojega vsakdana. Odločnost, doslednost in sposobnost postavljanja meja so vrline, ki gredo z omenjenimi karakteristikami z roko v roki.

Iz lastnih izkušenj trdim, da otroci in mladostniki visoko cenijo in si zapomnijo:

- človeški in enakopravni odnos strokovnega delavca do vseh udeležencev;
- pripravljenost prisluhnuti, po drugi strani pa voditi z avtoriteto, nastalo na podlagi strokovnih znanj, osebnostnih lastnosti ter dodatnih uporabnih znanj;
- odprtost, iskren interes za otroka na vseh področjih in v vseh situacijah/okoljih (ne le »pri moji uri«, ampak tudi zunaj razreda, med odmorom, pri drugih dejavnostih ...);
- pripravljenost »narediti nekaj malo drugače«;
- sposobnost najti močne točke in jih popeljati do uspeha;
- doslednost in odločnost ter obenem sposobnost zagotavljanja varnosti.

POMEN MEDOSEBNIH ODNOSOV

Medosebni odnosi so izredno pomemben del ustvarjalnega, sproščenega in neobremenjenega učno-vzgojnega vzdušja, ki v strokovnih delavcih ne sproža nezadovoljstva in stisk. Pomembno je, da jih zavestno negujemo na vseh nivojih vzgojno-izobraževalnega procesa (slika 1).

Pozitivni učinki prizadevanj na vseh treh nivojih, ki omogočajo napredovanje in pomoč otrokom, so:

- vzpostavitev dobrega odnosa na vseh ravneh in med vsemi udeleženci učno-vzgojnega procesa, še

Pomen odnosa z- in do otroka Interes/odprtost/iskrenost/strokovnjak in človek
Različne ravni odnosov med strokovnimi delavci: učitelj/svetovalni, učitelj/razrednik, vodstvo šole, zbornica kot stičišče
Odnosi s starši in drugimi otroku pomembnimi osebami

Slika 1

- posebej med strokovnim delavcem in otrokom;
- zaupnost, prijetna komunikacija, atraktivnost dogajanja;
 - prepoznavanje težav posameznih otrok in njihovih vzrokov;
 - ugotavljanje sposobnosti in interesov otrok, njihovo spodbujanje in razvijanje;
 - izboljšanje odnosov v skupini vrstnikov/sošolcev in dvig statusa tistih, ki so zanj prikrajšani;
 - sprejemanje meja, ki jih postavlja življenje, in odgovornosti;
 - doživljanje otrokove lastne vrednosti, pozitivne samopodobe, uspeha in dvig motivacije
 - za sodelovanje tudi pri pouku in drugih dejavnostih;
 - prenos učinkov v druge situacije in okolja.

Na rezultate dela vplivajo tudi odnosi znotraj strokovnega tima. Medsebojna izmenjava informacij in dogovori, sprotno seznanjanje, usklajevanje, dopolnjevanje, zaupanje, produktivna komunikacija in odsotnost nezdrave tekmovalnosti ali celo ogroženosti so bogastvo vsakega dobrega tima. Žal iz prakse vemo, da vse bolj zahtevno delo z otroki, velika odgovornost in stresne situacije zamajajo pedagoški vsakdan in naše ravnovesje. Zavedanje o moči dobrega vzdušja v timu je zato vsak trenutek pomembno.

Prvi korak pri obravnavi otroka, ki kaže čustvene težave in težave v socialnih odnosih, sta vsekakor analiza njegovega stanja, družinske situacije, njegovega socialnega in šolskega okolja ter izdelava individualiziranega vzgojnega načrta. Ta mora biti skupni rezultat vseh sodelujočih.

Še nekaj pomembnih ugotovitev iz prakse, uporabnih v šoli.

- 1) Učitelj/vzgojitelj reševanja konfliktnih situacij ne sme prenašati na druge (npr. na svetovalne delavce ali razrednika). Pri konfliktu nista bila prisotna, reševanje težave se zavleče, učitelj pa izgublja povezanost z otrokom.
- 2) Učitelj potrebuje znanje in pogum, da stopi iz lastnih utrjenih okvirov in si drzne svoje delo dobro zastaviti, biti inovativen in nastopiti avtonomno.
- 3) Vodstvo mora učitelju nuditi odprte možnosti, pogoje za drugačen pouk (zunaj šole, sodelovanje učencev pri načrtu, interesno delo, doživljajske dejavnosti, drugačen slog pouka ...), možnosti za inovativnost, razvoj močnih področij otrok ...
- 4) Vloga svetovalnega delavca (in dodatnega socialnega pedagoga) je posvečanje zanemarjenim poljem

v šoli, socialnemu polju, drugim dejavnostim in prostemu času, svetovanju, stikom s starši, projektom, spreminjanju zavesti vseh udeležencev v šoli, opozarjanju na socialno ozadje ... Pri večini otrok je učna pomoč šele na zadnjem mestu.

- 5) Zbornica je bolj pomemben prostor, kot si predstavljamo. V njej se srečujemo konstantno, vanjo prihajamo z različnimi informacijami in mnenji, pogosto v njej sprostim nezadovoljstvo in mnoge negativne informacije. S tem lahko dobimo napačne in nepopolne informacije, nerealne slike o situacijah in otrocih, s čimer nehote močno vplivamo na vzdušje v timu in na samo delo z otroki, ki jih morda niti dovolj dobro ne poznamo.
- 6) Frontalni pouk za socialno oškodovane otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami ni primeren.

DRUGAČNE OBLIKE DELA Z OTROKOM IN NJEGOVIMI STARŠI

Pogosto si postavljamo vprašanje, kje so v današnjem svetu zahtev, pravil in odgovornosti naše kompetence. Do kod zmoremo in kaj presega naše znanje in energijo, ki jo imamo na voljo? Koliko časa, ki bi ga lahko koristno porabili za delo z otroki, nam poberejo birokracija, pisanje dokumentacije in ukvarjanje s stvarmi, ki so zunaj našega dosega?

Pa vendar trdim, da še zmeraj obstajajo rezerve. Obstajajo načini dela in dejavnosti, ki po eni strani sicer od nas zahtevajo večje angažiranje, po drugi pa dolgoročno gradijo boljše pogoje dela. Trdim tudi to, da si vsak posameznik lahko sam ustvari boljše pogoje za uspešno, tudi inovativno delo, boljše, kot mu jih nudi sam šolski sistem. Avtonomija lahko tako postane drznost, prinaša nove odgovornosti, a strokovni delavci končno postanejo soustvarjalci sprememb, boljšega sistema, v našem primeru učnega in vzgojnega.

V šolah in vzgojnih zavodih kar nekaj prostora za to najdemo v različnih dejavnostih. To so lahko interesne/prostočasne dejavnosti, prireditve, projekti, reševanje konfliktov z mediacijo, formativno spremljanje, alternativne oblike dela (s pomočjo živali, glasbe ...) itd. Veliko pozitivnega prinaša tudi ustvarjanje zaupnih odnosov in intenzivno delo s starši.

Interesna dejavnost je dobra priložnost za ustvarjanje sproščenega, neobremenjenega ozračja. Omogoča vzpostavitev dobrega odnosa učitelja/vzgojitelja z otrokom (manjša skupina, sproščena komunikacija, zaupnost, menjava okolja, atraktivnost ...), ugotavljanje sposobnosti in interesov, njihovo spodbujanje in razvijanje. Preko dejavnosti se dvigne kvaliteta odnosov in komunikacije ter status otroka med vrstniki. Doživlja lastne uspehe, kar pomeni dvig motivacije za sodelovanje v drugih dejavnostih, tudi pri pouku. Pridobljene vsebine se prenesejo v razred.

Delo s starši je do nedavnega veljalo za nekaj, kar spada med naloge centrov za socialno delo, kvečjemu še k občasnim nalogam šolske svetovalne službe. Danes se bolj kot kdajkoli prej v zadnjih desetletjih zavedamo, da je otrok vedno del družine in obratno. Le v sodelovanju s starši, z odprtim,

iskrenim in zaupnim odnosom, lahko vplivamo na spremembe pri otroku. Upoštevati moramo, da imajo tudi starši svoje težave, pogosto so že na začetku vzpostavitve odnosa z nami obremenjeni z negativnimi izkušnjami, negativno vrednoteni in izpostavljeni v zvezi z otrokom. Njihovo

zaupanje lahko pridobimo skozi redne in dodatne oblike dela (sestanki, predavanja, delavnice, skupne prireditve za sprostitev, razbremenitev, obiski doma, izboljšanje odnosov ...). Skupaj z njimi pa načrtujemo in vrednotimo tudi dosežke njihovega otroka. Povebimo jih tako pri izjemnih, pozitivnih dosežkih kot pri neugodnih situacijah, konfliktih, kršenju pravil ipd. Dober odnos s starši je vsekakor preventiva in investicija za prihodnost. Znebiti se moramo razmišljanja, da za to ni prostora in časa.

PRIMERI DRUGAČNEGA DELA Z OTROKI IN MLADOSTNIKI V VZGOJNEM DOMU V VERŽEJU

V vzgojnem domu za otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami v Veržeju že nekaj let

izvajamo programe in dejavnosti, pri katerih imajo posebno mesto karakteristike in okoliščine posameznih otrok ter njihovo domače življenjsko okolje. Vključujemo metode in tehnike dela, ki v Sloveniji še zdaleč niso samoumevne. Morda smo morali biti na določeni stopnji malo drzni, predvsem na stopnjah, ko smo lahko podporo našli le pri sebi. A marsikatera porabljena prosta ura in dvomi so se na koncu obrestovali. Med omenjenimi dejavnostmi so:

- dejavnosti in metode dela, pri katerih se v večji meri upošteva otrokove sposobnosti in spodbuja njegovo aktivno sodelovanje ter sodelovanje družine;
- interesne dejavnosti, v okviru teh tudi socialno-pedagoško delo s pomočjo živali (predvsem psa, v

določenih obdobjih tudi konja) – smo edini vzgojni zavod, ki to že dlje časa redno izvaja;

- prireditve, dogodki, projekti za otroke, starše in centre za socialno delo;
- mediacija;
- formativno spremljanje;
- občasno delo z družino na domu;
- eno- ali večdnevno delo z družino pri nas, v zavodu.

S SOCIALNO-PEDAGOŠKIM VPLIVANJEM S POMOČJO PSA DO BOLJŠIH REZULTATOV

Odnosu človek-žival na pedagoškem polju pripisujem velik vzgojni, pa tudi terapevtski pomen. O tem sem v eni od revij *Didakta* že pisala. Žival človeku zapolnjuje primanjkljaj kontaktov, daje mu občutek sprejetosti, kar je v današnjem svetu spet vedno bolj pomembno. V očeh živali pa je človek čisto posebna oseba, ne glede na njegovo kariero, (ne)uspehe, šolske ocene ali videz – sprejme ga brezpogojno. Razvijajo se različne interakcije, spoznavanje, učenje, medsebojno vplivanje, prenosi ... Dotik vzbuja vse čute. Iskreno reagiranje živali kot »feedback« omogoča graditev novega zaupanja in opazovanje lastnega vedenja. Na otroka/mladostnika žival ne deluje kot človek, obremenjen z moralnimi vrednotami in predsodki. Vse ljudi enako ceni in vzpostavlja enak kontakt tudi s socialno najbolj izoliranimi. Preko živali hkrati vzpostavljamo kontakte z drugimi ljudmi.

Otrok/mladostnik gradi v odnosu do živali in ostalih članov skupine občutek pripadnosti, je spet v središču pozornosti. Na novo pridobiva sposobnosti socialnega funkcioniranja, večje samozaupanje, pozitivne izkušnje z lastnim telesom, dejanji in čustvi. Dobi nove prijatelje. Prednost učenja/spoznavanja na takšen način je tudi neobremenjujoče okolje, odmaknjeno od šolskega oziroma zavodskega ali konfliktnega v družini. Glavni mehanizmi, ki delujejo v aktivnostih in terapiji s pomočjo živali, so: žival zmanjšuje strah in napetosti, povezuje in ustvarja odnos med prisotnimi osebami, je motivator, deluje kot socialni

katalizator, spodbuja komunikacijo, samorealizacijo, omogoča procese projekcije, občutkov uspešnosti itd.

Pod okriljem ZRSŠ-ja ta dejavnost v našem zavodu kot inovacijski projekt poteka že tretje leto. Vse besede, s katerimi bi želeli **učinke** dejavnosti opisati, povedo veliko premalo, da bi prikazali vse bogastvo, ki nam ga dejavnost daje. Dejstvo pa je, da smo si morali pogoje zanjo ustvariti sami in jo neodvisno od vseh ovir na poti tudi izvajati, z vso odgovornostjo. Danes smo na najvišji stopnji razvoja dejavnosti kot inovacijskega projekta, saj smo jo razširili še na druge programe in z njo na različnih strokovnih simpozijih seznanili tudi širšo slovensko in evropsko strokovno javnost. Sledimo zastavljenim ciljem, in sicer dokazujemo pozitivne učinke metode dela ter psa vključujemo kot medij za bolj učinkovito delo z otrokom oziroma mladostnikom (počutje, razpoloženje, odnosi, motivacija, komunikacija, reševanje konfliktov, prenos učinkov v druge situacije in odnose, doživljanje uspeha, dvig samopodobe ...).

Dejavnost se je v času inovacijskega projekta izvajala na treh nivojih.

- 1) V stalni skupini otrok, ki prihajajo iz različnih vzgojnih skupin, kot interesna dejavnost in večinoma zunaj zavodskega okolja (v naravi, pri mentorju, v zavodski klubski sobici).
- 2) Individualno z enim fantom, ki je zavodsko življenje in vse druge oblike pomoči prej popolnoma zavračal (v stanovanjski skupini).
- 3) Kot permanentno prisotnost psa v eni od skupin, v katero pa se občasno vključuje še mladostnik z močno izraženimi čustvenimi in vedenjskimi težavami.

Ves čas dejavnost in njene učinke spremljamo, jih analiziramo, predvsem skozi intervjuje in sprotne pogovore, v katerih je sodelovala tudi domska psihologinja. Analizo smo izvedli tudi s pisnim vprašalnikom, ki so ga minulo šolsko leto izpolnjevali otroci, njihovi vzgojitelji in mentorji sami.

Matični vzgojitelji posameznih otrok, vključenih v dejavnost, so odgovarjali na vprašalnik, ki je zajemal splošna vprašanja, kot na primer: zainteresiranost otroka za to obliko dejavnosti, ali se je v tem času glede določenih težav kaj spremenilo pa do konkretnih vprašanj za točno določena področja, kot so učno, vedenjsko področje, odnosi z otroki in odraslimi, samovrednotenje, razgibanost. Njihova opažanja, vrednotenje in ocena dejavnosti so pokazala pozitiven premik na mnogih področjih in pri vseh otrocih. Prav tako vsi zelo podpirajo dejavnost in vidijo potrebo po vključitvi še večjega števila otrok. Pri otrocih ugotavljajo vplive na učno uspešnost, zbranost, doslednost in skrb. Zmanjšala se je konfliktnost, povečala sproščenost, komunikativnost, umirjenost in samozavest. V odnosih se je izboljšala empatija, zmanjšala impulzivnost, povečalo se je spoštovanje drugih. Samovrednotenje in samopodoba sta pri vseh izboljšana in izražena na različne načine. Učinki so vidni kar takoj po koncu dejavnosti, kar daje boljše pogoje za nadaljnje delo in dolgoročnejši vpliv.

Otroci so skozi svoje občutke in osebna razmišljanja odkrito odgovarjali na vprašanja, kot so: kaj jim pomenijo živali, zakaj je ta dejavnost drugačna od drugih dejavnosti, kaj menijo o psički, kako sebe doživljajo preko dejavnosti in kaj bi povedali ter kako se zahvalili psički. Otroci so se zelo realno ocenili in presenetljivo podrobno ter odkrito opisali svoja doživljanja pri dejavnosti in posamezne občutke, ki so zelo pozitivno naravnani. Sebe in svoje težave vidijo v boljši luči. Vsi so prepričani v izboljšanje odnosov tako z vrstniki kot domačimi, vidijo se kot manj konfliktni, med sabo opažajo večjo komunikativnost in mirnost, po dejavnosti se lažje učijo ipd.

Psihologinja je s sodelujočimi otroki opravila pol strukturiran intervju z vprašanji odprtega tipa, kot je na primer: kaj ti je pri kužku všeč, kaj ti največ pomeni, kako ti koristi druženje z živaljo, pri čem ti pomaga in na kakšen način, kaj si pri sebi opazil tekom celega leta, si se kaj spremenil,

kaj drugače doživljaš, vidiš in ceniš, kaj bi pri tej dejavnosti spremenil, kako bi dejavnost lahko pomagala drugim otrokom, na kakšne načine in zakaj. Odgovori poročajo o pozitivnih učinkih, predvsem o večji sproščenosti, umirjenosti (oziroma manjši »divjosti«), o prijetnih občutkih, ko se družijo z živalmi, se z njimi igrajo, jih sprehajajo itd. Nekateri opažajo pozitivne učinke neposredno po dejavnosti, drugi spet bolj tekom časa, vsi pa se strinjajo, da bi tudi drugi otroci s to dejavnostjo pridobili veliko dobrega predvsem v odnosu do živali, nekateri pa tudi v odnosih do drugih otrok. Nekateri si želijo še več dejavnosti, še pogosteje. Otroci navajajo, da so lahko razvili primeren odnos do živali in opazovali interakcijo med seboj. Prepoznavali so medsebojne učinke vpliva razpoloženja in čustvovanja.

Evalvacija je tako pokazala zelo pozitivne rezultate in vrednotenje s strani sodelujočih otrok, pa tudi s strani njihovih matičnih vzgojiteljev ter mentorjev. Če imajo otroci možnost sprotnega ocenjevanja in preverjanja svojih odzivov in odzivov živali ter možnosti umeščanja svojih občutkov v primeren kontekst, ugotavlja domska psihologinja, je takšen način preživljanja prostega časa za otroke s čustvenimi in vedenjskimi težavami še toliko bolj dobrodošel in večplastno koristen. Rezultati dokazujejo močno potrebo po takšni vrsti dejavnosti, njenem širjenju in uvajanju v vsakodnevno življenje otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami.

Prisotnost psa se čuti tako pri sodelujočih otrocih kot tudi na ravni celotnega domačega življenja. Tudi ostale udeležence ozavešča o pomenu vsebin dejavnosti, da ne govorimo, kako veliko željo, da bi sodelovali, vzbuja še v ostalih ...

PRIZNANJE NAŠE DEJAVNOSTI IN NJENA PRIHODNOST

Kot člani evropskega združenja vzgojnih zavodov Euromet smo septembra organizirali mednarodni simpozij v Banovcih z naslovom »Zgodnja obravnava čustvenih in vedenjskih težav oziroma motenj/Zgodnja detekcija

– ustrezen program – ustrezna ustanova«. Na njem smo med drugim predstavili naše delo in oblike pomoči, ki jih nudimo otrokom in mladostnikom. Zadovoljni smo, da nam priznanje za naše delo izrazijo vodilni predstavniki vzgojnih institucij, ki so v razvoju uspešnih programov daleč pred nami (Finska, Švedska, Nemčija, Belgija, Francija, Poljska). Obenem se njihovi pogoji dela zelo razlikujejo od naših, zato lahko brez zadrege sprejmemo pohvalo predsednika združenja, da smo korak pred njimi.

Drugače je »doma«. Dokazujemo, da se skozi dejavnost uresničujejo mnogi zastavljeni cilji, pa kljub temu razočarano ugotavljamo, da naš trud, v posebnih okoliščinah ter s posebno skupino otrok, ponovno ni priznan, kot smo si želeli. Kljub temu da smo priznani kot inovacijski projekt. Že leta si namreč prizadevamo, da naše angažiranje ne bi bilo le stvar prostovoljstva in večne bitke za zagotovitev potrebnih pogojev in ljudi, temveč glede na potrebe otrok redni del programa.

PRI KINOLOŠKO-DOŽIVLJAJSKIH URICAH

Luka, 15 let

Zelo rad imam živali, zato sem se razveselil, ko me je vzgojitelj Vitko povabil h kinološkemu krožku. Zanimalo me je, kakšni bodo psi in če me bodo sploh marali. Prvič me je bilo strah, da bi me kateri ugriznil, vendar so bili psi zelo prijazni in srčkani. O psih sem izvedel veliko novih stvari: da je vsak pes drugačen, da se psičke lažje vzgaja kot pse, da je v vsaki pasji skupini

vedno en vodja. Naučil sem se tudi, kako se s psi ravna in nekaj načinov dresiranja. Veselim se vsakega novega obiska, saj me pasja družba sprošča.

Viri in literatura

Neobjavljen predlog prilagoditev za ZRSŠ.

Apel Klaus, gradivo profesorja za predavanje študentom socialne pedagogike v Nemčiji, poslano po e-pošti, januar 2016.

Sozialgesetzbuch Deutschlands, 42. Auflage, 2013.

Odgovornost in avtonomija učiteljev, delovno gradivo za konferenco Spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti – odzivanje šol na izzive družbe prihodnosti, 9. in 10. april 2008, Brdo pri Kranju (Eurydice European Unit, Brussels).

Fitting-Dahlmann Klaus in Reuter Stephanie (2005). Prihodnost pedagogike in terapije s pomočjo živali (Perspektiven Tiergestützter

Pädagogik und Therapie). Dostopno na [http://www.tipikoeln.de/dedi/tipi/media/Downloads/Infoportal/Wissenschaft/PerspektivenTiergestuetzterPädagogikundTherapie\(ohneAnhang\).pdf](http://www.tipikoeln.de/dedi/tipi/media/Downloads/Infoportal/Wissenschaft/PerspektivenTiergestuetzterPädagogikundTherapie(ohneAnhang).pdf)

Greiffenhagen Sylvia in Buck-Werner Oliver N. (1991, str. 166–179). Živali kot terapija, Nove smeri v vzgoji in zdravljenju (Tiereals Therapie, Neue Wege in Erziehung und Heilung). Predstavitev na straneh Socialnet, nemške mreže za informiranje na področju sociale. Dostopno na <http://www.socialnet.de/rezensionen/17038.php>

Marinšek Maksimiljana in Tušak Maks (2007). Človek – žival: Zdrava naveza.

Tovar Christiane, Društvo terapevtski psi, človek in žival (Der Verein Therapiehund Mensch und Tier). Dostopno na <http://www.therapiehund.at/therapy/geschichte.php>

Kovačič Stela (2016), Poročilo mentorice dejavnosti za ZRSŠ.

Kamila Kramarič z otroki oziroma mladostniki s posebnimi potrebami dela več kot dve desetletji. Tri leta je bila zaposlena v šoli s prilagojenim programom, sedaj pa je že dvajseto leto v vzgojnem domu z otroki z vedenjskimi in čustvenimi težavami/motnjami, polovico časa kot strokovni vodja. Svoje znanje in izkušnje je črpala tudi iz sodelovanja v mednarodnem študijskem programu v Berlinu in Rostocku. Je avtorica strokovnih in empiričnih prispevkov v različnih strokovnih revijah (npr. *Socialna pedagogika*, *Defektologica slovenica*, *Didakta*, *Ptički brez gnezda*) in soavtorica priročnika za delo z otroki s čustvenimi in vedenjskimi težavami oziroma motnjami. Že leta kritično opozarja na slabosti vzgojno-izobraževalnega sistema in si prizadeva za izboljšanje strokovne prakse. Preko ZRSŠ-ja aktivno sodeluje pri prizadevanjih za priznavanje oblik pomoči, kot je socialno-pedagoško delo s pomočjo živali.